

IZVJEŠTAJ HUMANITY IN ACTION SUMMER FELLOWSHIP

Kratki opis

Organizacija Trećeg Humanity in Action fellowshpa u Sarajevu je protekla prema planiranom rasporedu i dinamici. U programu je učestvovalo 16 fellowsa – 5 učesnika iz Bosne i Hercegovine, 6 učesnika iz USA, te po jedan učesnik iz Poljske, Holandije, Njemačke i Danske. Ovogodišnjem organizacionom timu se pridružila Azra Dizdar, prošlogodišnja učesnica HIA Summer Fellowshipa u Detroitu. Svim učesnicima je osiguran besplatan boravak u Sarajevu, te su kroz osigurana sredstva pokriveni i svi drugi troškovi predavanja, ishrane, materijala, putovanja u BiH i na HIA Konferenciju u Francuskoj. Pored Fonda otvoreno društvo BiH (FOD), National Endowment for Democracy (NED), Friedrich Ebert Fondacije u BiH (FES), Ambasade Republike Poljske u BiH, Atlantic grupe u BiH, Muzeja ratnog djetinjstva, te drugih privatnih donatora, realizaciju projekata je podržao i Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, koji je ustupio prostor E-NET centra na korištenje tokom trajanja cijelog fellowshipa.

Program je bio podijeljen na predavanja i interaktivnu diskusiju na EFSA, studijske posjete gradovima u BiH te action project week. Istaknuti i uvaženi stručnjaci iz različitih sektora - vlade i nevladinih organizacija, stranih predstavništava, medija, te akademije – su održali predavanja i radionice o temama koje se direktno tiču i odnose na zaštitu ljudskih prava u BiH, te promociju kulture demokratskog dijaloga, suživota i pluralizma. Program je sadržavao praktičnu komponentu u vidu studijskih posjeta relevantnim institucijama i lokacijama u glavnom gradu BiH, te Banja Luci, Prijedoru, Mostaru, Konjicu, Srebrenici i

Tuzli. Na kraju programa, fellowsi su učestvovali na Devetoj međunarodnoj HIA konferenciji u Strazburu, koja je na kraju juna okupila fellowse sa svih evropskih HIA programa.

Sažeci predavanja i radionica

Prof. dr. Lamija Tanović

Svoje predavanje je započela s historijskim pregledom razvoja državnosti i društva u Bosni i Hercegovini. Govorila je o posljedicama rata i prikazala je kakva je trenutna situacija. Profesorica Tanović je predočila kako promjena etničkog sastava ima uticaj na obrazovni sistem. Kao primjer navedena je slučaj „dvije škole pod jednim krovom“ koji se realizuje u 54 škole u FBiH- posljedice koje proizilaze iz ovih dešavanja. Dotakla se i uloge međunarodne zajednice i Ustava koji je sam po sebi diskriminatoran. Završni dio predavanja ostavljen je za pitanja i diskusiju sa učesnicima.

Alma Mujanović i Ira Adilagić

Senior Fellow Alma Mujanović i Ira Adilagić, ispred “Znak za riječ”, su započele svoju interaktivnu radionicu razgovarajući jedna sa drugom koristeći samo znakovni jezik i druga sredstva neverbalne komunikacije. Nakon nekoliko minuta pozvali su učesnike da im se pridruže koristeći ovaj vid komunikacije. Cilj ovog eksperimenta je bio da učesnici shvate da je neverbalna komunikacija dio našeg sistema shvatanja realnosti, te kako ovu vrstu komunikacije koristimo u svakodnevnom životu, a da toga nismo ni svjesni. Kasnije su fellowsi imali prostor za diskusiju na ovu temu, a nakon toga su odigrali nekoliko igara kako bi poboljšali vještinu neverbalne komunikacije.

Dr. Dženeta Karabegović

Na svom predavanju dr. Karabegović, sa Univerziteta u Salzburgu, je govorila o post-konfliktnom društvu, te o tome kako današnji politički sistem utiče na državu i njene građane. Dr. Karabegović se fokusirala na bitne aspekte BiH Ustava i njegovu ulogu u kreiranju politike prema građanima i etničkim grupama u BiH. Predavanje je završila sa interaktivnom diskusijom i brojnim primjerima koji ilustruju na koji način pojedinci i institucije održavaju postojeći status quo.

Dr. Dennis Gratz

Tema predavanja o kojoj je govorio Dr. Gratz je postdejtonski period i o izazovima sa

kojima se Bosna i Hercegovina suočava od 1995. godine. Historijski je predstavio i pojasnio politički sistem, kako on funkcioniše, te njegove mane i nedostatke. Naglasio je da postoji mogućnost pozitivnih promjena sa ulaskom u EU i NATO.

Almir Alić

Gospodin Alić, iz outreach ureda ICTY u BiH, je započeo svoje predavanje uvodnim riječima o ratnim dešavanjima koja su se desila u bivšoj Jugoslaviji devedesetih godina. Objasnio je razloge uspostavljanja ICTY suda i njegovo osnivanje. Gospodin Alić je uspio da predstavi statističke podatke o radu ICTY, govorio je također o prenošenju odgovornosti na domaće sudove. Naznačio je i termine zločina genocida te šta je to sve što taj termin obuhvata i na koji način ICTY ima važnu ulogu u procesu tranzicione pravde u Bosni i Hercegovini.

Kurt Bassuener

Gospodin Bassuener, ispred Democratization Policy Council-a, je tokom svog predavanja govorio o periodu od Dejtona do danas u Bosni i Hercegovini. Istakao je kako je svrha potpisivanja ovog sporazuma bila zaustaviti rat, te da se daljnje posljednice nisu razmatrale. Cjelokupan politički sistem je zamišljen tako da okuplja interese potpisnih strana i tako se onemogućava napredak zemlje. Obzirom da je gospodin Bassuener živio u BiH, osvrnuo se na ulogu međunarodne zajednice i u kojem pravcu BiH bi trebala da ide, te kako nakon 2005. stagniramo kao društvo.

Prof. dr. Dino Abazović

Prof. dr. Abazović, sa Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, specijaliziran za sociologiju religije, je pomjerio fokus na teme tolerancije i aktivizma kroz umjetnost. Predavanje je započeo sa osnovama i principima sekularizma. Zatim je predstavio tri glavne karakteristike modernih društava, fragmentaciju društva, društveni život i nestanak zajednice. Objasnio je odnos između države i religije, posebno u multikonfesionalnim društvima. Pokušao je pojasniti kako se ovaj odnos može primjeniti i na bh. društvo.

Emina Ganić

Gđa. Ganić, izvršna direktorica Sarajevo Film Academy, je započela predavanje govoreći o značaju rata u Bosni i Hercegovini – rekavši da je to kulturni rat, što je objasnila kroz primjer Vijećnice kao najvažnije biblioteke u čitavoj zemlji i simbolu znanja kao jedan od prvih objekata koji je taktički napadnut u ratu. Objasnila je presjek kulture i ljudskih prava,

te je istakla kako je kultura jaka tokom perioda rata kao rezultat humanizma i da je važno sredstvo za građane. Govorila je i o važnosti Sarajevo Film Festivala u BiH kao jednog o najvećih kulturnih događaja u zemlji.

Ivana Kešić

Gđa. Kešić, program menadžerica za CIVITAS, je održala dvosatnu radionicu koja je bila usmjerena na artivizam. Objasnila je šta to znači angažirana umjetnosti te kako da fellows- i svoj fokus usmjere kada budu radili svoje akcione projekte. Nakon predavanja, učesnici su imali priliku da predstavljaju svoje mini projekte i govore o njihovom uticaju na društvo.

Dario Jovanović

Gospodin Jovanović, iz koalicije "Pod lupom", je posvetio svoje predavanje temi fer i slobodnih izbora u BiH. Govorio je o mehanizmima osiguranja za fer izbore, kao glavnom motivu za uspostavljanje koalicije. Predstavio je uvid u rad koalicije koja se sastoji od posmatranja izbora, sprovođenja studija i pripreme komparativnih analiza, edukacije birača i prevenciju zloupotreba tokom samih izbora. Naveo je mnoštvo primjera kako se u prošlosti pokušalo manipulirati izborima u BiH.

Dr. Jasminka Džumhur

Dr. Džumhur, ombudsosoba za ljudska prava, razgovarala je o radu svog ureda od osnivanja 2006. godine pa do danas. Detaljno je objasnila dužnosti i odgovornosti sa kojima se susreće ured Ombudsmana za ljudska prava u Bosni i Hercegovini. Također je govorila o pravnom okviru rada ombudsmana koji se sadrži u Aneksima IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Više od polovine pritužbi koje pristižu odnose se na politička prava, dok se ostale pritužbe u vezi sa sporim sudskim i administrativnim sistemom. Naglasila je da u zadnje vrijeme dobija sve više pritužbi o pravima LGBTQ osoba. Nakon izlaganja dr. Džumhur je otvorila sesiju za postavljanje pitanja.

Dr. Svetlana Broz

Dr. Broz je svoje predavanje započela objašnjavajući rad GARIWO-a, njegovu misiju i dosadašnji uspjeh koji je ostvaren od 2001. godine kada je organizacija i osnovana. Govorila je zašto je svoj život posvetila kampanjama za razvoj građanske hrabrosti i promovisanju važnosti hrabrosti kod individue, i kako nam to koristi kao društvu i koji uticaj može imaju na cjelokupno čovječanstvo. Za Dr. Broz građanska hrabrost od suštinskog značaja jer ljudi trebaju da razmišljaju izvan svojih etničkih grupa – treba da razmišljaju o

građanstvu i cjelokupnom društvu.

Dijana Duvnjak

Gospođica Duvnjak, iz Fondacije 787, održala je radionicu o unaprijeđenju komunikacijskih vještina i interakciji u profesionalnom i privatnom okruženju. Pojasnila je kako da razumijemo drugog sagovornika, njegove pokrete, gestikulacije. Naglasila je kako je važno imati dobre komunikacijske vještine za ostvarivanje najboljeg ishoda iz svake životne situacije. Podijelila je svoje znanje o različitim tehnikama koje imaju za cilj poboljšati aktivno slušanje. Također kroz ovu radionicu učesnici su spoznali više o pasivnom, asertivnom i agresivnom ponašanju.

Nerin Dizdar

Gospodin Dizdar, aktivista iz Mostara, govorio je o segregaciji u BiH obrazovnom sistemu nakon rata. Pojasnio je kako su se pojavili prvi oblici podijeljenog obrazovanja i u kojim opštinama – najčešće u onim gdje se odvijalo etničko čišćenje. Govorio je i o fenomenu „dvije škole pod jednim krovom“ te je učesnicima pokazao kroz primjere kako zaista to funkcioniše u praksi. Napomenuo je da ovaj sistem školovanja nije nov te da nije izumljen u BiH, ali da je veoma nedemokratski i treba ga mijenjati. Nakon predavanja učesnici su imali priliku da diskutuju o ovom fenomenu.

Dr. Anida Sokol i Sanela Hodžić

Gošće iz Mediacentra u Sarajevu su se u svom predavanju fokusirale na medijsku pismenost. Ovo predavanje je poslužilo kao uvod u kampanje koje će kasnije jedna od grupa implementirati o medijskoj pismenosti mladih u BiH.

Lejla Sarčević

Radionica gospođe Sarčević, ispred “Organized Crime and Corruption Reporting Project”, govorila je o tehnikama kreativnog pisanja a sve u svrhu bolje pripreme učesnika za njihove kampanje. Kroz svoj primjer i karijeru prikazala je svoja dosadašnja iskustva kao snimateljka, govorila je o stvarima koje su joj pomogle da joj priče budu što kreativnije. Učesnici su mogli saznati nove tehnike koje će im koristiti u daljnjem akademskom ali i poslovnom životu.

Panel diskusija: Dr. Damir Banović, Vladana Vasić i Liam Isić

Predavači sa Pravnog fakulteta UNSA i Sarajevskog otvorenog centra (SOC) govorili su o pravima LGBT* osoba u Bosni i Hercegovini. Diskusiju je moderirala Romane Rozenchwajg, učesnica ljetnog programa. Dr. Banović se fokusirao na LGBT prava iz perspektive zakona, govoreći o specifičnosti porodičnih zakona u oba entiteta. Naglasio je da Ustav BiH zabranjuje diskriminaciju. Gospodin Isić je govorio o nedostatku svijesti o pitanjima LGBT prava u obrazovnom sistemu, dok je gospođa Vasić govorila o tome kako je uspjela da promoviše LGBT prava, te o nasilju koje se sprovodi nad LGBT populacijom.

Darko Brkan

Tokom predavanja gospodin Brkan, direktor udruženja „Zašto ne?“, govorio je o građanskom aktivizmu i protestima koji su se dogodili u BiH – dao je svoje viđenje zašto protesti nisu bili uspješni u BiH. Završetak predavanja bio je fokusiran na pitanja učesnika i diskusiji u kakvom se stanju civilno društvo danas nalazi.

Dr. Samira Nuhanović

Dr. Nuhanović je tokom predavanja govorila o značaju mladih u BiH, o tome kako mladi danas žive u iluziji gdje teže samo raditi u državnom sektoru. Prema njenom mišljenju mladi bi trebali da se bave poduzetništvom, da sami sebi kreiraju mogućnosti, a ne da čekaju da im država osigura sva sredstva za život. Navela je nekolicinu primjera uspješnih mladih ljudi koji su sami sebi stvorili priliku i posao.

Marina Riđić i Melina Kamerić

Tokom posjete Al Jazeera Balkans televiziji u Sarajevu, učesnici su imali priliku da razgovaraju sa gospođom Kamerić o radu i finansiraju ovog medija, te pojedinostima vezanim za dalji razvoj ove TV kuće. Kasnije su učesnici imali priliku da diskutuju s Marinom Riđić o pitanjima objektivnog izvještavanja te o opštem stanju medijskih kuća u BiH.

Mirna Buljugić

Gopođa Buljugić, izvršna direktorica BIRN BiH organizacije koja promoviše slobodu govora, ljudskih prava i demokratske vrijednosti, govorila je o struktuiranoj organizaciji s obzirom da postoje kancelarije BIRN-a i na Kosovu, Makedoniji, Rumuniji i Srbiji. Ova mreža je fokusirana na implementaciju niza programa i projekata sa ciljem da se novinari obuče objektivnijim i relevantnijim načinima izvještavanja. Nakon predavanja učesnici su

imali priliku pogledati film „Kako je islamistički ekstremizam uništio bosansku porodicu“ – priča o mladiću i njegovom životu dok je živio u Gornjoj Maoči, kako je pobijedio ekstremizam koji mu je uništio porodicu.

Prof. dr. Damir Marjanović

Dr. Marjanović, rektor International Burch univerziteta u Sarajevu i stručnjak za oblast genetike, te bivši ministar obrazovanja i nauke u Kantonu Sarajevo, govorio je o vezama između genetike i etničke pripadnosti u kontekstu bh. društva. Objasnio je kako dominantne teorije pokušavaju dokazati da ljudi u BiH nisu sa istog etničkog porijekla i da imaju sasvim drugačiji genetski materijal. To naravno nije tačno što je i naučno dokazano. Na kraju predavanja, otvorena je sesija za pitanja i diskusiju.

Mirza Ajnadžić

Gospodin Ajnadžić, freelance novinar iz Sarajeva, je u svom predavanju govorio o iskustvima kao istraživača i novinara. Govorio je o primjerima efikasnog novinarstva i istakao primjer priče o djeci iz Željeznog polja koje je u potpunosti uništeno poplavama i video koji su snimili novinari pod nazivom „Sretan“. Kratki video koji na originalan način uspeva da skrene pažnju na određeno pitanje.

Aiša Telalović

Gospođa Telalović, iz Restart projekta USAID-a, je tokom predavanja govorila o Dejtonskom mirovnom sporazumu i njegovim odredbama u kontekstu promocije i zaštite ljudskih prava u kontekstu bh. društva. Naglasila je da izmjena Ustava jeste neophodna. Ovakvim Ustavom prava su zagarantovana samo Bošnjacima, Srbima i Hrvatima dok ostali narodi nemaju jednak status. Također je naglasila da vladajuće partije pokušavaju zadržati status quo.

Admir Jugo

Gospodin Jugo, sa Durham univerziteta u VB, govorio je o svom iskustvu u ICMP i ekshumaciji masovnih grobnica na različitim lokacijama u BiH. Objasnio je proces ekshumacije, gdje se masovne grobnice nalaze itd. Ovo predavanje završeno je diskusijom i sesijom pitanja koja se tiču masovnih grobnica i zločina koji su se dogodili na području BiH.

Armela Ramić

Gospođa Armela, advokat iz Sarajeva, govorila je o procesu traženja pravde za žene žrtve rata i zastupanju žrtava pred Sudom BiH, te na koje je sve prepreke nailazila i sa kojim su se preprekama žene žrtva rata suočile. Postoji neravnoteža između tretmana žrtve i počinioca navodeći da žrtva sa jedne strane neće imati pravnu ili socijalnu zaštitu – dok će počionioc imati pravo na više od jednog advokata.

Zvezdana Jakić i Vedrana Rebić

Naše gošće ispred udruženja „Psihodrama“ organizovale su prihodramsku radionicu za učesnike, tokom koje su nastojale da pomognu fellowsima da savladaju neke emocionalne poteškoće koje su potencijalno iskusili tokom putovanja u Srebrenicu i Prijedor. Takođe, cilj ove radionice bio je da učesnici spoznaju i saznaju nove tehnike komunikacijskih vještina koje će im koristiti u privatnom tako i poslovnom životu.

Dr. Veronica Czastkiewicz

Dr. Czastkiewicz, sa Colorado univerziteta, govorila je o iskustvu koje je stekla tokom rada u različitim nevladinim organizacijama, a koja su direktno vezana za organizovanje posjeta različitim koncentracionim kampovima i drugim mjestima kolektivne traume.

Dr. Nicolas Moll

Predavanje dr. Moll-a, nezavisni istraživač, je bilo posljednje na ovogodišnjem ljetnom programu. Dr. Moll je razgovarao s našim učesnicima o post-konfliktnom naslijeđu u Sarajevu. Govorio je o konkretnim primjerima zločina koje je bosanska vojska počinila nad Srbima tokom opsade, na taj način je govorio o zločinima počinjenim od strane sopstvene etničke grupe. Učesnici su imali mnogo pitanja koja se tiču historije, evolucije zemlje itd.

Studijske posjete drugim gradovima u BiH

Posjeta Konjicu i Mostaru

Dana 14.06.2018. fellowsi su posjetili Konjic i Mostar. Učesnici su imali priliku posjetiti Titov Bunker te su nakon ručka nastavili prema Mostaru, gdje su imali priliku upoznati grad i vidjeti poznati Stari Most.

Posjeta Banja Luci i Prijedoru

Naredna studijska posjeta dogodila se 18-og juna posjetom Banja Luke, te 19-og juna posjeta Prijedoru. Fellowse je ugostila gospođa Tanja Topić, ispred FES ureda u Banja Luci. Organizovano je i nekoliko predavanja sa lokalnim aktivistima i stručnjacima. Gospođa Gordana Katana, kao iskusna novinarka je tokom svog izlaganja predočila detaljnu analizu novinarstva u BiH – sa naglaskom na Banja Luku i Republiku Srpsku. Objasnila je kako je većina medijskih kuća kontrolisana, te da njome manipulišu vladajuće stranke. Zbog ovakvih dešavanja i podjele između etničkih grupa dolazi do neprijateljstva. Zaključila je da je uloga novinara i medija veoma važna u postizanju tranzicione pravde. Gospođe Jankovski i Topić su razgovarale sa učesnicima o svom radu Centra za demokratiju i tranzicionu pravdu u Banjoj Luci, koji se trenutno fokusira na mapiranje logora i drugih zatočeničkih ustanova u BiH. Govorile su o svojim iskustvima kada su pokušavale da prikupe iskustva bivših zatvorenika. Također se bave otkrivanjem i utvrđivanjem činjenica o ratnim zločincima i kršenjima ljudskih prava. Na kraju predavanja, učesnici su imali prostor za postavljanje pitanja.

Predavanja u Prijedoru su bila fokusirana na lokalne inicijative u oblasti tranzicijske pravde. G. Mirsad Duratović je odveo fellowse u logor Trnopolje, te s njima razgovarao o početku rata u Prijedoru i šta je to značilo za bosanske Muslimane i Hrvate. Detaljno je objasnio kako vlasti u Prijedoru danas rade sve u cilju prikrivanja istine. Nakon toga, g. Goran Zorić i g. Branko Ćulibrk, iz omladinskog centra „Kvart“ su razgovarali o mladim i aktivizmu u Prijedoru i čitavoj BiH.

Posjeta Srebrenici i Tuzli

Dana 24.06.2018. fellowsi su posjetili Srebrenicu i Tuzlu. Dr. Hikmet Karčić govorio o zatočeničkim objektima i genocidu u Srebrenici kao mehanizmima kolektivne dehumanizacije Bošnjaka. Detaljno i hronološki je objašnjavao događaje koji su doveli do zločina genocida. Amra Begić-Fazlić, šefica odjela za posjete Memorijalnog centra u Potočarima, detaljno je opisala mjesta i dešavanja zločina genocida koji se desio na području Srebrenice. Ovo studijsko putovanje je bilo veoma emocionalno i ostavilo je veliki utisak na naše učesnike. Nakon obilaska Srebrenice, fellowsi su se zaputili prema Tuzli, gdje ih dočeka dr. Damir Arsenijević, sa Filozofskog fakuleta, koji je govorio o radničkim pravima i o sindikatu u fabrici Dita.

NED Civic Campaigns

Od 26. juna do 4. jula učesnici ljetnog Sarajevo programa su imali zadatak smisliti i sprovesti svoje akcione planove tj. male projekte. Ovaj dio programa je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED). Bili su podijeljeni u tri grupe.

Grupa koja se bavila temom medijske pismenosti je koncipirala svoj projekat pod pretpostavkom da su BiH mediji veoma pristrasni. Ova grupa je kreirala edukacijski video sa ciljem osvještavanja građana – gdje su na kraju videa dali i preporuke kako se ophoditi prema vijestima danas. Video: <https://www.youtube.com/watch?v=dXoHVaBxAUw>

Druga grupa se bavila povećanjem odziva i izlaznosti mladih da više izlaze na izbore. Ova grupa kreirala igru koja se zove „(Ne) Glasam“. 2. jula na Fakultetu političkih nauka su uspješno organizovali radionicu kojoj je prisustvovalo preko 50 studenata. Kroz ovu simulaciju izbora studenti su mogli da saznaju mnogo više o samom izbornom procesu ali i političkom sistemu u BiH. Video: <https://www.youtube.com/watch?v=tJnGngJCbuY>

Treća grupa, čiji je osnovni zadatak bio kreiranje projekta o “artvizmu”, je dizajnirala emocionalnu online mapu koju su nazvali „Tvoje Sarajevo“. Nekoliko dana su obilazili ulice Sarajeva i Istočnog Sarajeva, te prikupljali izjave prolaznika o sjećanjima na mjesta koja im lično nešto znače i za koja mjesta ih veže određeni događaj. Skupili su preko 100 svjedočenja. Ispričane priče slučajnih prolaznika su nakon toga prenijeli na online mapu. Video: <https://www.youtube.com/watch?v=yCyLv3iVEAA>